

Vilniaus knygų mugėje įteikta pirmoji Kanados lietuvių - Dausų šeimos vardo literatūros premija

Lietuvos ir diasporos literatūrinį pasaulį apskriejo džiugi naujiena, kad Kanados Lietuvių Fondo pastangomis įsteigta Dausų šeimos lietuvių literatūros premija, įgyvendinant mecenatės a. a. Aldonos Dausaitės-Empakerienės (1930-2012) testamentinę valią.

*Jūratė Caspersen,
PLB Kultūros komisijos pirmininkė
Metraštis „Pasaulio lietuvis“*

Premijos tikslai – įsteigti *Dausų šeimos literatūros premiją* kaip svarų ir prestižinį apdovanojimą, kuriuo siekiama paremti ir paskatinti lietuvių rašytojus bei garsinti lietuvių literatūrą.

Premijos mecenatė Aldona Dausaitė-Empakerienė – Antrojo pasaulinio karo pabėgėlių Dausų šeimos palikuonė, kuri, karui einant į pabaigą, kartu su tėvais pasitraukė į Vokietiją, o 1948 m. šeima emigravo į Kanadą.

Dausaitė visą gyvenimą dirbo farmacijos srityje, aktyviai veikė Toronto universiteto alumnų asociacijoje. Visa Dausų šeima buvo aktyvūs lietuvių bendruomenės puoselėtojai, švietimo reikalai buvo kasdienis šeimos gyvenimo rūpestis. Tęsdama šeimos tradiciją, Aldona dalyvavo Kanados lietuvių bendruomenės veikloje prisidedama labdariniais darbais ir finansine parama. Šią literatūros premiją

Kanados Lietuvių Fondas įsteigė Dausų šeimos garbei.

Tai iš tiesų yra ne viena, o trys kasmet skiriamos premijos – apdovanojimai už aukšto meninio lygio knygas. Pirmoji – už originalią grožinės literatūros knygą, parašytą lietuvių kalba. Antroji – už originalią grožinės literatūros knygą, išverstą į lietuvių kalbą (autorius turi būti lietuvių kilmės). Ir trečioji – už pirmąją pradedančio autoriaus išspausdintą originalią knygą (debiutinį kūrinį), parašytą lietuvių kalba ar išverstą į lietuvių kalbą.

Pagal premijos nuostatus, pirmųjų dviejų kategorijų apdovanojimų dydis bus ne mažesnis nei 10 000 eurų, trečiosios – 5000 eurų. Už verstinius kūrinius premija dalijama 70 % autoriui ir 30 % vertėjui. Apdovanotų knygų leidėjai taip pat gauna 1000 eurų honorarą. Premijai nominuotos knygos turi būti išleistos per pastaruosius trejus kalendorinius metus. Konkurso administravimas patikėtas Lietuvos rašytojų sąjungai.

Premijos laureatas Valdas Papievis | Organizatorių nuotr.

2023-ųjų rudenį paskelbus pirmąjį Dausų šeimos literatūros premijos konkursą

sulaukta 14 kandidatų pasiūlymų – 10 pirmajai kategorijai ir 4 trečiajai. Atrankos komisija, kurią sudarė 5 nariai (po du atstovus nuo Lietuvos rašytojų sąjungos ir Lietuvių literatūros ir tautosakos instituto bei vienas nuo Kanados Lietuvių Fondo), premijos laureatais paskelbė Valdą Papievi už romaną „Ėko“ (Odilė, 2021) – originalią grožinės literatūros knygą, parašytą lietuvių kalba, ir Ievą Dumbrytę už romaną „Šaltienos bistro“ (Kitos knygos, 2021) – už pirmąją pradedančio autoriaus išspausdintą originalią knygą lietuvių kalba.

Valdui Papieviui – Prancūzijoje gyvenančiam lietuvių rašytojui įteikta pirmoji Dausų šeimos literatūros premija „už subtilią žmogaus būties atvertį, egzistencinių klausimų apmąstymą, turtingą, tikslią, meistriškai valdomą kalbą“.

Ievai Dumbrytei – iš Panevėžio kilusiai jaunai rašytojai įteikta Dausų šeimos premija už debiutinę knygą, kuri išsiskiria „netikėta kūrinio vizija, drąsia kūrybine raiška ir daugiasluoksne, metaforiška kalba“.

Antrojoje kūrinių kategorijoje – „už originalią grožinės literatūros knygą, išverstą į lietuvių kalbą“ – kandidatų, atitinkančių premijos nuostatus, nebuvo.

2023-ųjų Dausų premijos laureatai buvo paskelbti ir jiems įteiktos premijos per 2024-ųjų Knygų mugę Vilniuje. Šia proga iš Kanados į Lietuvą atvyko Kanados Lietuvių Fondo Tarybos pirmininkas Arūnas Pabedinskas. Laureatus sveikino Lietuvos rašytojų sąjungos pirmininkė Birutė Jonuškaitė ir premijos Vertinimo komisijos pirmininkė rašytoja Renata Šerelytė-Mendeikienė. Premijos įteikimo renginyje dalyvavo abu laureatai, juos pristatė filmuota medžiaga literatūrologai ir literatūros kritikai, aktoriai skaitė fragmentus iš apdovanotų knygų. O visą premijos įteikimo ceremoniją vainikavo Sauliaus Petreikio ir jo grupės muzikiniai intarpai.

Dausų šeimos literatūros premija, kaip ir siekė steigėjai, iškilo kaip svarus ir prestižinis apdovanojimas už originalius lietuvių grožinės literatūros kūrinius lietuvių kalba ar išverstus į lietuvių kalbą. Anot B. Jonuškaitės, tai trečias pagal dydį (pinigine išraiška) po Nacionalinės kultūros ir meno premijos ir Vyriausybės kultūros ir meno premijos apdovanojimas Lietuvoje. Tai išskirtinė vardinė premija.

Tokio apdovanojimo, apimančio visame pasaulyje kuriančius lietuvius, Lietuvoje dar nebuvo. Tuo labiau kad premiją sudaro trys skirtingi apdovanojimai. Ji išskirtinė ir tuo, kad nėra nustatytos debiutuojančio autoriaus amžiaus ribos. Į ją gali pretenduoti net 80-metis, parašęs tikrai dėmesio vertą kūrinį. Premijos išskirtinumą pabrėžia ir tai, kad antrojoje ir trečiojoje kategorijose premija skiriama ne tik rašytojui, bet ir vertėjui (70 % autoriui ir 30 % vertėjui). Honorarais paskatinamos ir laureatų leidyklos.

PLB valdyba ir Kultūros komisija labai didžiuojasi šia mecenatės Aldonos Dausaitės-Empakerienės ir Kanados Lietuvių Fondo įsteigta Dausų šeimos lietuvių literatūros premija. Tai tiesioginis ir ženklus diasporos įsitraukimas į Lietuvos kultūrinės ir literatūrinės erdvės skatinimą, lietuvių ir lietuvių kilmės rašytojų pripažinimą, lietuvių kalbos puoselėjimą ir lietuvių literatūros garsinimą. O Pasaulio lietuvių rašytojų suvažiavimais, kurių jau trečiasis planuojamas 2025 m. birželio 3-6 d. Vilniuje, ir toliau sieksime plataus diasporos lietuvių ir lietuvių kilmės rašytojų dalyvavimo, kad savo kūryba užsienio kalbomis garsintų Lietuvą, o jų išverstos knygos į lietuvių kalbą varžytųsi dėl *Dausų šeimos Literatūros premijos*.

Straipsnis spausdintas metraštyje „Pasaulio lietuvis“, 2024 metai Nr. 587.

Jei norėtumėte publikuoti straipsnį prašome nurodyti informacijos šaltinį ir autorių.